Eduard Birnbaum Collection

CB

למודי הקריאה

אדער

אונטערריכט אים לעזען

דעם

לשון הקדש אונר יידיש דייטש

בעמרבייטעט

נאך דער נייעסטען אונד בעסטען מעטהארד

פֿון דיא איזראעליטישען שולען

צעהנטע אויפלאגע

קארלסרוא

ת"ר"א

Karlsruhe,
gedrukt in der groſsh. priv. hebr. Buchdrukerey. 1841.

38600
CB
ZL57
1841

למורי הקריאה

H. Goldberg

CB

דאָ בוכשטאָבען

א ב ג ד ה ו ז
ח ט י כ ל מ
ם נ ן ס ע פ ף
צ ץ ק ר ש ת

דאָ 5 ענדע בוכשטאָבען.

כ ענדע ך מ ם ענדע נ ן ענדע

פ ענדע ף צ ץ ענדע

דאָ בוכשטאָבען, וועלכע האָבען פונקט (דגש) אַנדערש ווי־טען אין
וואָס זיי דערוועלבען האָבען.

בּ בֿ כּ כֿ פּ פֿ תּ תֿ

דאָ איז גלייך מורטערשיידען ערשט
קיין זיי אַלפאַבעטען בוכשטאָבען בייא אַיינאַנדער, אַחוץ דאָס:

דאָ בוכשטאָבען, וועלכע מען דער מוזיטערשאַפט אַהנליך ווי־טען.

אה׳ בפ׳ גבק׳ דטת׳ הח׳ ובפ׳
זסשת׳ חך׳

עפֿערטיעדעניע פֿאַראַן אלפ״א ביח״א.

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ך
ל מ ם נ ן ס ע פ ף צ ץ
ק ר ש ש ת

רעַביניטע טריפּע.

ת ש ר ק צ ץ פ ף ע ס נ ן מ ם ל ך כ י ט ח ז ו ה ד ג ב א

ניקאַן דער 5 זעלבע וואָקאַלען.

(אָ) (אֶ) (אִ) (אוֹ) (אוּ)
a e i o u
(ַ) (ֶ) (ִ) (ֹ) (ֻ)

ניקאַן דער 5 קורצען וואָקאַלען.

(אַ) (אֱ) (אִ) (אָ) (אֻ)
a e i o u
(ַ) (ֱ) (ִ) (ָ) (ֻ)

1 2

פֿאַר o שטייט (ֹ) כּוואָס אויך אַ כּוואָ דער קורצען וואָקאַלען.
ניקאַן (ֲ) היסט a אַזוי ניקאַן (ִ) היסט i אַזוי ניקאַן (ֱ) וויא מיין מאַר־
שפּראַכען) [ָ] אַדער נאָך דער געווֹהנלעכען ייִדיש דייטשען אוּנדערש, ○ אַזוי
היסט e (זאָ וויא מ׳ זאָך דיא חֲכמה פֿאַרטוגיזיטע אוּנד פֿראַנצויזיטע יהודים אין
דען וויא דער וואָקאַלען בעקאַנט, אוֹן זוּכט מיכּה נעהמליך אַזוי ניקאַן (ַ)
מיינען אַזוי: אוּן אוֹבּ אַזוי דען קינד אַזוי אוֹבּ מען אים דאָס מיינען
יוּנגען אַזוי: עבריט בוכשטאָביהרען זי לעהרען, מוּל מיינט ניקאַט אַרט
אוֹן פֿינדעט פֿיר נאָטהוועניג: היר אַנקוּאַרקען, אוּפּ דער אַרטען

טעכעלעריטעם אלפ"א כית"א

אַ בַ בַּ בָ גַ דַ הַ וַ זַ חַ טַ יַ כַ
אָ בָ בָּ גָ דָ הָ וָ זָ חָ טָ יָ כָ
אֶ בֶ בֶּ גֶ דֶ הֶ וֶ זֶ חֶ טֶ יֶ כֶ
אֵ בֵ בֵּ גֵ דֵ הֵ וֵ זֵ חֵ טֵ יֵ כֵ
אֱ בֱ בֱּ גֱ דֱ הֱ וֱ זֱ חֱ טֱ יֱ כֱ
אִ בִ בִּ גִ דִ הִ וִ זִ חִ טִ יִ כִ
אֹ בֹ בֹּ גֹ דֹ הֹ וֹ זֹ חֹ טֹ יֹ כֹ

טעכעלעריטעם אלפ"א כית"א

אַ בַ בַּ בָ גַ דַ הַ וַ זַ חַ טַ יַ כַ
אָ בָ בָּ גָ דָ הָ וָ זָ חָ טָ יָ כָ
אֶ בֶ בֶּ גֶ דֶ הֶ וֶ זֶ חֶ טֶ יֶ כֶ
אֵ בֵ בֵּ גֵ דֵ הֵ וֵ זֵ חֵ טֵ יֵ כֵ
אֱ בֱ בֱּ גֱ דֱ הֱ וֱ זֱ חֱ טֱ יֱ כֱ
אִ בִ בִּ גִ דִ הִ וִ זִ חִ טִ יִ כִ
אֹ בֹ בֹּ גֹ דֹ הֹ וֹ זֹ חֹ טֹ יֹ כֹ

טערמינען זענען קלענגען.

זאָלסטו אטטהאדט בוכסטאבירען גרעסערע הבנען, ביזען 3 אפּטפּטע פערטיק אַן הַט יך מוי: דיזער ערפאהרונג מיכערליגט, דאַס קינדער, וועלכע נעלט

() i בִּ bi - כי"ת (י) בֹ bo, מוכ כי"ת (ו) בוּ bu הייסט.

בוכסטאבירען זערגט, דאַ: כי"ת (ד) בָּא ba, כי"ת (.) e בֵּע be, כי"ת דאַדורך ווירד עס: דאַ: קינד גלייך פאַזוזען קלענגען, וען עס: דאַ: אל"ף כי"ת

מיט דען פּינף זאכען וואָקאַלען *)

לָ מָ נָ סָ עָ פָ פָּ צָ קָ רָ שָׁ שָׂ תָ תּ
לֶ מֶ נֶ סֶ עֶ פֶ פֶּ צֶ קֶ רֶ שֶׁ שֶׂ תֶ תּ
לֵ מֵ נֵ סֵ עֵ פֵ פֵּ צֵ קֵ רֵ שֵׁ שֵׂ תֵ תּ
לִ מִ נִ סִ עִ פִ פִּ צִ קִ רִ שִׁ שִׂ תִ תּ
לֹ מֹ נֹ סֹ עֹ פֹ פֹּ צֹ קֹ רֹ שׁ שׂ תֹ תּ
לוּ מוּ נוּ סוּ עוּ פוּ פּוּ צוּ קוּ רוּ שׁוּ שׂוּ תוּ תּוּ

מיט דען 35קורצען וואָקאַלען

לַ מַ נַ סַ עַ פַ פַּ צַ קַ רַ שַׁ שַׂ תַ תּ
לָ מָ נָ סָ עָ פָ פָּ צָ קָ רָ שָׁ שָׂ תָ תּ
לֶ מֶ נֶ סֶ עֶ פֶ פֶּ צֶ קֶ רֶ שֶׁ שֶׂ תֶ תּ
לִ מִ נִ סִ עִ פִ פִּ צִ קִ רִ שִׁ שִׂ תִ תּ
לֹ מֹ נֹ סֹ עֹ פֹ פֹּ צֹ קֹ רֹ שׁ שׂ תֹ תּ
לֻ מֻ נֻ סֻ עֻ פֻ פֻּ צֻ קֻ רֻ שׁ שׂ תֻ תּ

---

*) היר מיוט מיכיואַרקען, דאַס אַלע דיזעזע טאַבעלאַריטע אלפ"א כי"ת בוכסטאבען בעצייכנט ווערדען.

טערמינען מוזיקזטאבירטע מיכערליגט, דאַס זיך גענוקהאלטיג מרדזוג דער נען זייטען מוזיקזטאבירטע, דאַס קען זיך גענוקהאלטיג מרדזוג דער 5 עפערטידמייכאהל דיזעזע: ערלויבט מיינען בוכסטאבען נאַך דען

פֿון דען מיינפֿאַכען זילבען. היר ערקלערט אַן דעם קינדע, דאַס די ו
פֿיר בוכסטאַבען אהוי, כאַך מיינעם דער 5 וואָקאַלען מוכטפירבאַר זיין
קאָננען, נעהאָריך א, ה, כאַך (ד) מוכד (.): י כאַך (..) מוכד (.):
ו כאַך (ו) מוכד (ּ).

אָ	אֵ	אִ	אוֹ	אוּ
בָּ	בֵּ	בִּ	בוֹ	בוּ
גָּ	גֵּ	גִּ	גוֹ	גוּ
דָּ	דֵּ	דִּ	דוֹ	דוּ
הָ	הֵ	הִ	הוֹ	הוּ
וָ	וֵ	וִ	וו	וּוּ
זָ	זֵ	זִ	זוֹ	זוּ
חָ	חֵ	חִ	חוֹ	חוּ
טָ	טֵ	טִ	טוֹ	טוּ
יָ	יֵ	יִ	יוֹ	יוּ
כָּ	כֵּ	כִּ	כוֹ	כוּ
לָ	לֵ	לִ	לוֹ	לוּ
מָ	מֵ	מִ	מוֹ	מוּ
נָ	נֵ	נִ	נוֹ	נוּ
סָ	סֵ	סִ	סוֹ	סוּ
עָ	עֵ	עִ	עוֹ	עוּ
פָּ	פֵּ	פִּ	פוֹ	פוּ
צָ	צֵ	צִ	צוֹ	צוּ
קָ	קֵ	קִ	קוֹ	קוּ
רָ	רֵ	רִ	רוֹ	רוּ
שָׁ	שֵׁ	שִׁ	שוֹ	שוּ

תָּ	תֵּ	תִּ	תוֹ	תוּ

נאַטאַנגענעמען זילבען, ד"ה זילבען דיא מיט מיינען שפיהרבאַרען
בוכסטאַבען מוסגעהן. היר ווירד איט דעם קינדע זיך בוכסטאַבירט:
א (ד) מיט אָ. אָ כי"ח אָב. אל"ף (.) אֵ. אֵ כי"ח אֵב. או"ו:

אָב	אֵב	אִב	אוֹב	אוּב
בָּב	בֵּב	בִּב	בוֹב	בוּב
גָּב	גֵּב	גִּב	גוֹב	גוּב
דָּךְ	דֵּךְ	דִּךְ	דוֹךְ	דוּךְ
הָם	הֵם	הִם	הוֹם	הוּם
וָן	וֵן	וִן	וון	וּון
זָף	זֵף	זִף	זוֹף	זוּף
חָץ	חֵיץ	חִיץ	חוץ	חוּץ
טָת	טֵית	טִית	טוֹת	טוּת

אַבּ	אֶבּ	אִבּ	אָבּ	אֻבּ
בַּג	בֶּג	בִּג	בָּג	בֻּג
דַּד	דֶּד	דִּד	דָּד	דֻּד
וַז	וֶז	וִז	וָז	וֻז
חַט	חֶט	חִט	חָט	חֻט
יַכּ	יֶכּ	יִכּ	יָכּ	יֻכּ
לַמ	לֶמ	לִמ	לָמ	לֻמ
נַס	נֶס	נִס	נָס	נֻס
עַפּ	עֶפּ	עִפּ	עָפּ	עֻפּ
צַק	צֶק	צִק	צָק	צֻק
רַש	רֶש	רִש	רָש	רֻש

שַׁתְּ שֶׁתְּ שִׁתְּ שָׁתְּ שֹׁתְּ שֻׁתְּ

וועו מיינ דער נוּמְאַטְגְעוּאַרְטְעט; זְאָגען מיר ה ח ע מוּסְגְעטְהָאט זיא קוּמְען מיט פתח גְנִיבָה. דיזעס פתח גנובה קיינדעט כַּךְ מַלְען זַמְגְען וּוּקְלָען טַטַּטַט, נור נִכְט נַךְ (ד) מוּךְ מיזט זי מערקען וועו דַּזְ: ה וּוּקְלָען מיט פתח גניבה.

מוּסְגְעטְרָכְטען וועדען; זְאָל, זְאָ קוּמְאַט מן דערזעלבען מיט פוּנקט, וועל- כער ספיק גענוּמען ווירד.

אָח	אֵיחַ	אִיחַ	אוֹחַ	אוּחַ
בָּהּ	בֵּיהַ	בִּיהַ	בוֹהַ	—
נָח	נֵיחַ	נִיחַ	נוֹחַ	נוּחַ
דָּע	דֵּיעַ	דִּיעַ	דוֹעַ	דוּעַ
מָהּ	מֵיהַ	מִיהַ	מוֹהַ	—
נָע	נֵיעַ	נִיעַ	נוֹעַ	נוּעַ
נָי	—	—	נוֹי	נוּי
גָּי	—	—	גוֹי	גוּי
לָי	—	—	לוֹי	לוּי
לָיו	לֵיו	לִיו	—	—
לַי	חַי	דַי	מַי	זַי

בָּבָא	בְּבֵי	בִּבִי	בְּבוֹ	בְּבוּ
בָּבָא	בְּבֵי	בִּבִי	בְּבוֹ	בְּבוּ
בָּבָה	בְּבֵי	בִּבִי	בְּבוֹ	בְּבוּ
בָּבָה	בְּבֵי	בִּבִי	בְּבוֹ	בְּבוּ
פָּפָה	פְּפֵי	פִּפִי	פְּפוֹ	פְּפוּ
תָּתָא	תְּתֵי	תִּתִי	תְּתוֹ	תְּתוּ
טָסָא	טְסֵי	טִסִי	טְסוֹ	טְסוּ
קָוָה	קְוֵי	קִוִי	קְווֹ	קְוּוּ
קָחָה	קְחֵי	קִחִי	קְחוֹ	קְחוּ
וָדָא	וְדֵי	וְדִי	וְדוֹ	וְדוּ
דָּוָא	דְּוֵי	דִּוִי	דְּוּ	דְּוּוּ
וָצָא	וְצֵי	וְצִי	וְצוֹ	וְצוּ
צָוָא	צְוֵי	צְוִי	צְוּ	צְוּוּ
רָשָׁא	רְשֵׁי	רְשִׁי	רְשוֹ	רְשוּ
שָׁרָא	שְׁרֵי	שְׁרִי	שְׁרוֹ	שְׁרוּ

חטף פתח, חטף סגל, חטף קמץ, זי: אוּ מַיְנְט מיאַטער מיט דעם הַמְרִיל בְּעַלְגְעגדען וּוּקְלָען בוכְטַטַבען זו זַאַמען מוּסְגְעטְרָכְטען וועדען.

9) מיין שוא איז מיינט דער 3 קורצען וּוּקְלָען פתח, סגל מָדער קמץ שוא נע, וועו מַבער מיין קורצער וּוּקְלָען פַּאַרהער גענוּמען שוא נח- גְטאַייִכְגלִיךְ שוא נע, וועו מַבער מיין קורצער וּוּקְלָען פַּאַרהער גענוּמען שוא נח. שוא מיטטען מיט וועַרטע, מיזט וועו מיין זַמְגְער וּוּקְלָען פַּאַרהער גענוּמען

8) דַּזְ: שוא מיט מְקַפְּיד מיינט מיזט מיאַטער שוא נח, מוכְ דַּזְ: שוא מיט ענדע מיינט וועַרטע: מיזט מיאַטער שוא נע, דַּזְ: מיט זַיְנְטען מבערשוא נח.

7) דַּזְ: שוא מיט דַּגֵשׁ מיינט וועַרטע: מיזט מיאַטער שוא נע, דַּזְ: זוּוישען מוּסְגְעטְרָכְטען וּוּקְלָען מיט דַּגֵשׁ קְלַל, וועדען זַיְ מַלְע מיט דַּגֵשׁ הַיְסְט עס שוא נע, דַּזְ: דען וּוּקְלָען בוכְטַטַבען מִדער מיט דַּגֵשׁ חֲזָקָ בו"ט זַיְנְען מבערשוא נח.

בְּכָל בְּכִיל בְּכִיל בְּכוֹל בְּכוֹיל
בְּחָר בְּחִיר בְּחִיר בְּחוֹר בְּחוּר
בְּכָר בְּכִיר בְּכִיר בְּכוֹר בְּכוּר
זְבָד זְבִיד זְבִיד זְבוֹד זְבוּד
זָוָט זָוִיט זָוִיט זָווֹט זָווּט
כְּתָב כְּתִיב כְּתִיב כְּתוֹב כְּתוּב
קְסָף קְסִיף קְסִיף קְסוֹף קְסוּף
שָׁם וְשִׁם וְשִׁים וְשׁוֹם וְשׁוּם
יְלַד יְלִיד יְלִיד יְלוֹד יְלוּד
יְבָל יְבִיל יְבִיל יְבוֹל יְבוּל
שְׁמָר שְׁמִיר שְׁמִיר שְׁמוֹר שְׁמוּר
סְתָר סְתִיר סְתִיר סְתוֹר סְתוּר
צְלָג צְלִיג צְלִיג צְלוֹג צְלוּג
צְרָר צְרִיר צְרִיר צְרוֹר צְרוּר

גְּדַל גְּדִיל גְּדִיל גְּדוֹל גְּדוּל
קְטַל קְטִיל קְטִיל קְטוֹל קְטוּל
וְיַד וְיִד וְיִד וְיָד וְיֻד
כְּיַם כְּיִם כְּיִם כְּיָם כְּיֻם
לְבַד לְבִד לְבִד לְבָד לְבֻד
רְשַׁם רְשִׁם רְשִׁם רְשָׁם רְשֻׁם

בי״ת כ״ף בְּכָ, בְּכָ למ״ד בְּכָל או״ו.
מוּזר דער אידישטער איז מיינעם וואָקאַל פוּנקטירט מיט, צַ: זוּ: וואָאַנען דער ערשטע ב״ש איז שוא נע, דער צוּוייטע איז שוא נח זוּ: וואָאַנען דער אידישטער איז מיינעם וואָקאַל פוּנקטירט מיט,

שְׁרַט שְׁרֶט שְׁרִט שְׁרָט שְׁרֹט
רְצַץ רְצֶץ — רְצָץ רְצֹץ
וְחַי וְחֵי וְחִי

אָבָה אֵבָה אִבָה אָבָה אוֹבָה
עָוָה עֵוָה עִוָה עָוָה עוֹוָה
בָּסָא בֵּסָה בִּסָה בָּסָה בּוֹסָה
קָתָא קֵתָה קִתָה קָתָה קוֹתָה
אָתָא אֵתָה אִתָה אָתָה אוֹתָה
עָשָׂה עֵשָׂה עִשָׂה עָשָׂה עוֹשָׂה
בָּכָה בֵּכָה בִּכָה בָּכָה בּוֹכָה
קָחָה קֵחָה קִחָה קָחָה קוֹחָה

אַ־בָּה אֶ־בָּה אִ־בָּה אָ־בָּה אֹ־בָּה
עַ־פָּה עֶ־פָּה עִ־פָּה עָ־פָּה עֳ־פָּה
דַ־כָּא דֶ־כָּא דִ־כָּא דָ־כָּא דֻ־כָּא
אַ־תָּה אֶ־תָּה אִ־תָּה אָ־תָּה אֹ־תָּה
עַ־תָּה עֶ־תָּה עִ־תָּה עָ־תָּה עֳ־תָּה

בְּבָ בָּה בְּבִי בָּה בְּבִי בָּה בְּבוֹ בָּה בְּבוּ בָּה
יְלָ לָה יְלִי לָה יְלִי לָה יְלוֹ לָה יְלוּ לָה
טְעָ נָה טְעִי נָה טְעִינָה טְעוֹ נָה טְעוּ נָה
תְּאָ נָה תְּאִי נָה תְּאִי נָה תְּאוֹ נָה תְּאוּ נָה
צְדָ קָה צְדִי קָה צְדִי קָה צְדוֹ קָה צְדוּ קָה
צְעָ קָה צְעִי קָה צְעִי קָה צְעוֹ קָה צְעוּ קָה

שְׁפָתָה שִׁפְתָּה שִׁפְתָּה שִׁפְתָּה שִׁפְתָּה שִׁפְתָּה
בְּרָכָה בִּרְכָּה בִּרְכָּה בִּרְכָּה בִּרְכָּה בִּרְכָּה
שְׁגָגָה שִׁגְגָּה שִׁגְגָּה שִׁגְגָּה שִׁגְגָּה שִׁגְגָּה
שְׂרָרָה שִׂרְרָה שִׂרְרָה שִׂרְרָה שִׂרְרָה שִׂרְרָה
רְשָׁשָׁה רִשְׁשָׁה רִשְׁשָׁה רִשְׁשָׁה רִשְׁשָׁה רִשְׁשָׁה

אָמְרָה אֶמְרָה אִמְרָה אָמְרָה אֹמְרָה אֻמְרָה
אָסְפָּה אֶסְפָּה אִסְפָּה אָסְפָּה אֹסְפָּה אֻסְפָּה
חָשְׁבָה חֶשְׁבָה חִשְׁבָה חָשְׁבָה חֹשְׁבָה חֻשְׁבָה
בָּתְבָה בֶּתְבָה בִּתְבָה בָּתְבָה בֹּתְבָה בֻּתְבָה

אַמְרָה אֶמְרָה אִמְרָה אָמְרָה אֹמְרָה אֻמְרָה
אַסְפָּה אֶסְפָּה אִסְפָּה אָסְפָּה אֹסְפָּה אֻסְפָּה
חַשְׁבָּה חֶשְׁבָּה חִשְׁבָּה חָשְׁבָּה חֹשְׁבָּה חֻשְׁבָּה
בַּתְבָּה בֶּתְבָּה בִּתְבָּה בָּתְבָּה בֹּתְבָּה בֻּתְבָּה

לְבָבְךָ לִבֵּי בְךָ לִבִּי בְךָ לִבּוֹ בְךָ לִבּוֹ בְךָ
דְּגָגְךָ דְּגֵי נְךָ דְּגִי נְךָ דְּגוֹ נְךָ דְּגוֹ נְךָ
זְכָרְךָ זְכֵי רְךָ זְכִי רְךָ זְכוֹ רְךָ זְכוֹ רְךָ
גְּזָלְךָ גְּזֵי לְךָ גְּזִי לְךָ גְּזוֹ לְךָ גְּזוֹ לְךָ

לְבָבְכֶם לִבֵּי בְכֶם לִבִּי בְכֶם לִבּוֹ בְכֶם לִבּוֹ בְכֶם
דְּגָגְכֶם דְּגֵי נְכֶם דְּגִי נְכֶם דְּגוֹ נְכֶם דְּגוֹ נְכֶם
בְּכַסְּךָ בְּלֵךְ תְּךָ בְּשִׁבְךָ בְּשָׁבְךָ בְּקֵצְרְךָ
בְּכַסְּכֶם בְּלֵךְ תְּכֶם בְּשִׁבְךָ בְּשָׁבְכֶם
בְּקֵצְרְכֶם׃

אָמַרְתָּ אֵי מַרְתָּ אִי מַרְתָּ אוֹ מַרְתָּ
עָמַדְתָּ עֵי מַדְתָּ עִי מַדְתָּ עוֹ מַדְתָּ
יָדַעְתָּ יֵי דַעְתָּ יִי דַעְתָּ יוֹ דַעְתָּ
שָׁלַחְתָּ שֵׁי לַחְתָּ שִׁי לַחְתָּ שׁוֹ לַחְתָּ
פָּקַדְתָּ אֲ־בַדְתָּ קִשַּׁטְתְּ תִּסְרְךָ רַ־יְבְךָ רַ־יְשְׁבְּ
רַ־יְפְּתְּ רַ־יְשְׁקְ רַ־יְשְׁתְּ· אַר אֲ־ךָ אוֹ רָ־ךָ
יִ חַ־נְ־ךָ אֲרוֹ מְ־מְ־ךָ· וּ בְנֵי תֶם· וּ פְנֵי תֶם
וּ לְמַדְ תֶּם· וּ בְ רַכְ תֶּם· וּ גְלוּ׃

גָּ לִיל· גִּלְ לָה· גִּלְ לַי· גִּלְ לוֹת· גִּלְ לוֹ תַי
גִּלְ לוֹ תָיו· גִּלְ לוֹ תֶי הָ· גִּלְ לוֹ תַי הָ· מוֹ שָׁב
מוֹ שְׁבוֹת מוֹ שְׁבוֹ תֵי נוּ· מַ־מוֹ שְׁבוֹ תֵי נוּ·
אֲדָמְ דָם יְרַקְ רַק· יְרַק רַ־קוּ תֶי הָ
וּ מִי רַקְ רַ־קוּ תֵי הֶם׃

לעזע איבונגען

מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ מֶלֶךְ חַי וְקַיָּם שֶׁהֶחֱזַרְתָּ
בִּי אֶת נִשְׁמָתִי בְּחֶמְלָה רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ׃
בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל
נְטִילַת יָדָיִם׃

תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה קְהִלַּת
יַעֲקֹב: שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ וְאַל
תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:
וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל
לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ:
וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ
הַיּוֹם עַל לְבָבֶךָ וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ
בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ
וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל
יָדֶךָ וְהָיוּ לְטוֹטָפוֹת בֵּין עֵינֶיךָ וּכְתַבְתָּם
עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם וְעָשׂוּ
לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדוֹרוֹתָם
וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת וְהָיָה
לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת
כָּל מִצְוֹת יְיָ וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ
אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם
זֹנִים אַחֲרֵיהֶם לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת
כָּל מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

אֲדוֹן עוֹלָם
אֲשֶׁר מָלַךְ
בְּטֶרֶם כָּל
יְצִיר נִבְרָא:
לְעֵת נַעֲשָׂה
בְּחֶפְצוֹ כֹל
אֲזַי מֶלֶךְ
שְׁמוֹ נִקְרָא:
וְאַחֲרֵי כִּכְלוֹת
הַכֹּל
לְבַדּוֹ יִמְלוֹךְ
נוֹרָא:
וְהוּא הָיָה
וְהוּא הֹוֶה
וְהוּא יִהְיֶה
בְּתִפְאָרָה:
וְהוּא אֶחָד
וְאֵין שֵׁנִי
לְהַחְבִּירָה:
לְהַמְשִׁיל לוֹ
בְּלִי רֵאשִׁית
בְּלִי תַכְלִית
וְלוֹ הָעֹז
וְהַמִּשְׂרָה:
וְהוּא אֵלִי
וְחַי גּוֹאֲלִי
וְצוּר חֶבְלִי
בְּעֵת צָרָה:
וְהוּא נִסִּי
וּמָנוֹס לִי
מָנָת כּוֹסִי
בְּיוֹם אֶקְרָא:
בְּיָדוֹ אַפְקִיד
רוּחִי
בְּעֵת אִישַׁן
וְאָעִירָה:
וְעִם רוּחִי
גְּוִיָּתִי
אֲדֹנָי לִי
וְלֹא אִירָא:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
הַזָּן אֶת הָעוֹלָם כְּלּוֹ בְּטוּבוֹ בְּחֵן
בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים הוּא נוֹתֵן לֶחֶם לְכָל
בָּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ וּבְטוּבוֹ הַגָּדוֹל
תָּמִיד לֹא חָסַר לָנוּ. וְאַל יֶחְסַר לָנוּ מָזוֹן
לְעוֹלָם וָעֶד׃ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל כִּי הוּא
זָן וּמְפַרְנֵס לַכֹּל. וּמֵטִיב לַכֹּל. וּמֵכִין
מָזוֹן לְכָל בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בָּרָא׃ בָּרוּךְ
אַתָּה יְיָ הַזָּן אֶת הַכֹּל׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
שֶׁהַכֹּל נִהְיֶה בִּדְבָרוֹ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת וְחֶסְרוֹנָם עַל
כָּל מַה שֶּׁבָּרָא לְהַחֲיוֹת בָּהֶם נֶפֶשׁ כָּל
חַי בָּרוּךְ חֵי הָעוֹלָמִים׃

אנווייזונג.

צום

יידיש דייטשלעזען

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ך ל מ ם נ ן ס ע פ ף
צ ץ ק ר ש ת ת

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ך ל מ ם נ ן ס ע פ ף
צ ץ ק ר ש ת ת

ווי זאָלען דיא דייטשען בוכשטאבען בעזייכנען.

(אa) (בb) (צc) (כch) (דd) (ע) (פf) (פֿף ff)
(גg) (הh) (יji) (קk) (לl) (מm) (ממ mm)
(נn] nnנן) (אָo) (פp) (קq) (רr) (זs) (סss)
(שsch) (תt) (וu) (vפ) (wוו) (yי) (zצוֹ)

דיא בוכשטאבען וועלכע מען וואָקאַל גענרוייט וועדרען.

o‧i e‧i u‧o au‧u oi‧o

א ע י אָ ו וי יי

נ״ב דאַס א וועדט נישט גור מיט a אָדער o גענרוייט, זוּנדערן אז וועדט
זוּ וועדט דאַס א פֿאַרען גענומען, ז׳ ב׳ אין, אונד, אוך, איין מדער
טער דעמזעלבען בייזאַמענגעזעצט מויגען זעלבסטלויטער מויגען, זוּ וועדט דאַס א הינ-
וון מין וואָרט מוך מיינען זעלבסטלויטער מויגען, זוּ וועדט דאַס א נייא, נוא, נויא, נייא, מ״ו:

a	e	i	o	u	au	ei
בַּא	בע	ביא	בָּא	בוא	בויא	בייא
גַּא	גע	גיא	גָּא	גוא	גויא	גייא
הַּא	הע	היא	הָּא	הוא	הויא	הייא
זַּא	זע	זיא	זָּא	זוא	זויא	זייא
וַּא	וע	ויא	וָּא	וואו	וואויא	וויא
פַּא	פע	פי	פָּא	פוא	פויא	פייא
פַּאַ	פּע	פּי	פָּאַ	פּוא	פּויא	פּייא

a	e	i	o	u	au	ei
בַּאַ	בּע	ביא	בָּאַ	בוא	בויא	בייא
גַּאַ	גּע	גיא	גָּאַ	גוא	גויא	גייא
הַּאַ	הּע	היא	הָּאַ	הוא	הויא	הייא
זַּאַ	זּע	זיא	זָּאַ	זוא	זויא	זייא
וַּאַ	וּע	ויא	וָּאַ	וואו	וואויא	וויא
פַּאַ	פּע	פּי	פָּאַ	פּוא	פּויא	פּייא

a	e	i	o	u	au	ei
בַּאָ	בּעט	ביט	בָּאָ	בוט	בויט	בייט
בַּאָך	בעך	ביך	בָּאָך	בוך	בויך	בייך
גַּאָג	גּעג	גיג	גָּאָג	גוג	גויג	גייג
פַּאָל	פּעל	פיל	פָּאָל	פול	פויל	פיל
קַאָל	קעל	קיל	קָאָל	קול	קויל	קיל
הַאָן	הען	הין	הָאָן	הון	הוין	היין

a	e	i	o	u	au	ei
גּוּט	גוט	גיט	גּוֹט	גוט	גויט	גייט
בּוּך	בוך	בּיך	בּוֹך	בוך	בויך	בייך
פּאַרבּאַט	פּאַרבּיט	פּאַרבּיט	פּאַרבּאָט	פּאַרבּוט	פּאַרבּויט	פּאַרבּייט

לעזע איבונגען

טאַריך מוך טהו־ע ניכט: וווּ־בּאָן דוּ ניכט וויסט דאַס עס דיר גאַר־ נישט־גוט וויי־יאָ אַבּיכט בּאַר־דרום.

גע־הע כּי־אַזוי: אי־סיג, זי האַסט דוּ ניט־אַזוי נישט־גוט וויי־יאָ, מוך (ע־קע מויל דאַ: וווּאַס דוּ האָסט דוּ־רעכט. ניט־זעסט דוּ, זי פריע־בּאַ וווּאַס דוּ ניט־זעסט.

ערבּריימט איז גענוכט.

מיין יעקיבער אָרגען,
דעם יעכטעם בעטייבענדע זאָרגען;
מיך קוּמעט נאָך ניכט,
מוך קוּאַטערס זינד.

מיך וויים ניכט וואָס זיידען,
מיכט בין מיך מיין קינד —
דיא קינדהייט.

נעדיכטע.

דער לאָהן דער אַרטינקייט.

וועו איך אַרטיג בין,
אונר מיט פֿראָהעם זין,
טוהע וואַס איך זאָלל;
דאַן ליעבעט גאָטט מיך,
דאַן לאָבען מענשען מיך,
א וויא איזט מיר וואָהל!

דער וועלט ניבּליעדען יעבען.

דאַס וועדעט מיך מיכט שׂאָם גרייפּ,
כּאַך דעם גוטען טטרעבען,
וויל מיך יוק בין, זאָל מיין ליים
וועלט טוּנגען זינד.

מוך טוּנגע דאַ פֿיידען,
מוך ליעבע זו גאָטט טאָן מאַפֿינדען,
א! מאַכּט מיך אָם קינד,
דיא שׂוּעם ערהאָלט.

פֿאָן אַלטען יעשיכטען,
זאָל ווערען מיין בוּאַטבּאַילדען,
וויא מיך יוק בין, זאָל מיין ליים
מיכט זעהע מיך דיא וועלט,

ערבּריימט איז גענוכט.

מיין יעקיבער אָרגען,
דעם יעכטעם בעטייבענדע זאָרגען;
מיך קוּמעט נאָך ניכט,
מוך קוּאַטערס זינד.

מיך וויים ניכט וואָס זיידען,
מיכט בין מיך מיין קינד —
דיא קינדהייט.

דיא שטימעט דער נאַטור.

שעהן איזט דיא נאַטור —
באַך אונד האַין אונד פֿלוהר,
שפּריצט! עס איזט אין גאָטט!
פֿאָן דעם בוימעם מאָאָס,
איף דער ערדע שאָס,
דענקט; עס איזט אין גאָטט!

אַללעס וואָס איך זעה,
שוף דער גיטיגע,
רייך אַן שאָנער פּראַכט,
זאָננע מאָגד אונד שטערן,
וינד דאַס וועלק דעם העררן,
צייגען זיינער מאַכט.

זעעלע לאָב איהן גערן,
דיינען גאָטט אונד העררן,
פֿרייע דיך זיינער הולד;
אַללע וועלט איזט זיין,
אונד ער דענקט איך דיין,
פֿאָללער פֿאַטער הולד.

דיא גטגענווארט גאָטטעס.

דעהר דיינז וועלט רעגירעט,
מיין גוטער גאָטט,
נז מיזט מיין גאָטט,
מיין הערר, דאָס דאנק,
דאָס נאָבגענוגק,
מוכ עהר מוכ רוהם גענוהרעט.

וועלט קאָמפּט מוכ נוהק דאָס אנטשלאפֿען ליבט.
דער קאָמפּט דיא הפֿנוט נוסק דאָס זעבען ליבט.
וועלט קאָמפּט ליבט קאָמפּט, איט מיהם ליבט גערנע טפּריבט,
דאָס היים, מיך זיינען יאָמפֿער עהרען.
דיא טטיאָא דאָס גענוסענם האָרען,
דער קאָמפּט דען נוועק דאָס אנטשלאפֿענען ליבט.
וועד וועניג טהוט, מוכ פֿיעל פֿאָן ליבע ספּריבט,
דאָס היים, מיך זיינען נעפּוטען ליבען.
גערעכטיגקייט מוכ אילדע מיבען,
דאָס וואָהרע לעבען דאָס אנטטען.

דאָס וועגטירעט נור, דער לעבעט ליבט.
וועד בלאָ פֿאָן וויהייט טרייאט, פֿאָן טוגענד טפּריבט,
דאָס היים, מיך אנטשנוירדיג לעבען.
נאָך וויהייט מוכ נאָך טוגענד טטרעבען,
דער קאָמפּט דיא הפֿנוט נוסק דאָס לעבען ליבט.
וועד קאָמפּט מיזט איר נאָה,
וויא קאָמפּט מיך דאָ,
דער זיבט איך ערגעבען.

דאָס גליק גוטער אָלטערן.

וואָ פֿערדאַנק איך נאָטט דיא נאַבע,
דאָס איך גוטע אָלטערן האַבע,
דיאַ פֿיר מיך פֿאָס מאָרגען,
כיז צום אַבענד זאָרגען.
דיא מיך קליידען, מיך ערנאָהרען,
מיך דאָז באָטע מיידען לעהרען,
מיך אין אַללען פֿפֿליכטען,
ליברייך אונטערריכטען.
איך זאָלל ניכט געהאָרזאָם זיין?
ניכט אויף דער אָלטערן לעהרען מערקען?
דיא מיך זאָ אָפֿט אים גוטען שטערקען?
וויא וויבדע מיך דיעם אייגסט גערין?
איך בין אין קינד, וויים נאָך ניכט,
מיך זעלבסט צו בעלעהרען,
געהאָרזאָם קאָן מיין גליק פֿערמעהרען,
דען פֿראָה מאַכט אונס, ערפֿילטע פֿפֿליכט.

שפריכווארטער.

ווער קאָנטנס ליעבט, ליעבט בעל־עהרונג, איז אינפֿערנינפֿטינער שייעט פֿערמאָהנונג.

זייא ניכט פֿאָראייליג מיט דיינער צונגע, אונד נאָכלאָסיג אין דיינעז האַנדלונגען.

דער סונד טום ניכט אַללעם הערוים זאָגען, ויאַז דאָם הערץ וויים.

היל דעם מענש דער שטעטס בעזאָרגליך איז! דער האַלזשטאַרקע אַבער גערעטה אין אונגליק.

וועד פֿיעל שפריכט קאָן פֿעהלער ניכט פֿערמיידען, ווער דען סונד אים צוויטע האַלט, איז ווייז.

בעפֿיהלע דעם עיגען דיינע געשעפֿטע, זאָ וועדען זיא דיר נעלינגען.

שטאָלץ ערנידרינעט דען מענשען, כשישידענהייט ערהעבט איהן.

מיסגינגאָנג איז אַללער לאַסטער אַנפֿאַנג.

וועד זיינעם קינדע דיא רוטהע ענטציהעט, דער האַסט עז, וועד עס ליעבט ציכטינט עם פֿריהציטיג.

בעסער זיך גרינג האַלטען אונד אַרבייטזאָם זיין, אַלס פֿאָרנעהם טהון, אונד מאָנגעל ליידען.

דער מענש דענקט, אונד גאָטט לענקט.

איין פֿעהלטריט מיט דעם פֿום איז ליכט צו העבען, איין פֿעהלער מיט דער צונגע קאָסטעט מאַנכעם דאָז לעבען.

שפריכווארטער דער פֿאָטער.

זעגט דיא האַנדלונגען מיינעם יעדען אנטטאן, מוין דער גוטטן זיטטן מוין.

פֿערטפֿריך וועניג, מוך האַלטט פֿיעל.

אופפֿאַנגט יעדען אנטטאן, איט מיינעם פֿרייגדליכען גרוים.

האַסט דוא פֿיעל גלעטרט, זא זיא ניכט טטאָלץ דאַרוין, דען דיעם מיוט יא דיינע בעטטיאוגן.

זאָגט ניכט וען מיך ניט האבען וועדט, דאָן וויל מיך זערנען, דעז פֿיללייכט וויד עז דיר דאַרען פֿעהלען.

דאָם דיינע: נאָכטטאן עהרע זיא וועדטה זיין, וויא: זא דייניגע, מוך טאָטט זיין פֿעראָנגען וויא דאָז דייניגע.

דאָם גרוסען אָכטונג, מוך גוטען יעדערמאָן פֿרייגדליך.

דען ייבליך זיין גענוֹגיג, מוך גוטען יעדערמאָן פֿרייגדליך.

דעם גרוסען אָכטונג, קאָמאט איט דינסטפֿערטיבקייט זוסאַך, גוטען בעטטיעדענען טהייל זוקריגען מיוט. וועד מיוט גענעהרט? דער זיינע בעגירדע בעזוויבט. וועד מיוט רייך? דער איט זיינעם העלד? דער זיינע בעגירדע בעזוויבט. וועד מיוט רייך? דער איט זיינעם בעטיידענען טהייל זוקריגען מיוט. וועד מיוט גענעהרט? דער זיינען נאָכטטענען עהרט.

אָכט מיוט דיינען קאָננטניססען קיינע קרוֹנע דאָאיט זו פֿרוֹבען, מוך קיינע האַקבייל דאָאיט זו הויזן: (טרייבע דיא וויססענטאָפֿט ניכט מיט דעם האַנדווערק, דיך דאָפֿען זו ערנעהרען).

דיא קאָננטניססען איז אָט מיך זיינער יוגענד זערנט, האָפֿטען וויא דיגטע מוין פֿעהלטריט מיט דעם פֿום איוט ליכט צו העבען, איין פֿעהלער מיט דער צונגע קאָסטעט מאַנכעם דאָז לעבען.

דער איין אונד פֿינפֿציגסטע פּזאַלם.

זיה איין עלענד! גאָטט, ערבארמע דיך
מוך ערוֹזוע, נאָך דער גרוֹסע,
דייגער פֿאטערליכע איך.
זאָם איך, הערר, בייא דיינער פֿאטערהולד,
וואָם איך דיין זיגדען, גאָטדע פֿיגדען,
פֿיר דיא זיגדען, גאָטדע פֿיגדען,
פֿאטער טילגע מייגע טוד.
וואָם איך דיין פֿאָן מיינעם מוי:זאָטן, הערר,
דאָם פֿערטוויגדען, מיינע זיגדען!
דען איך בין אַ פֿרעמדלינג אויף ערדען,
וואטע איך, וויאטער אטהר מוך אטהר.
דען איך פֿיהלע, דאָם מיך זיגדער בין,
אוא גטטטאהן, איין פֿערגעהען,
קאָן איר זעלבטט ניכט עטטפֿיהלען.
דיך בעליידיגעט! זוֹ פֿערטהיידיגעט,
אָך, איך האבע דיך, איך בעוואוויכט,
דיך בעליידיגעט! זוֹ פֿערטהיידיגעט,
זעלבטט דער זיגדער דיין גערייכט.
דאָם דיא זיגדע, איט דעם קינדע,
דאָם איך מיוט מוטטער לייב גטפֿאָרט.
זיך מין מוטטער לייב גטפֿאָרט.

פֿעטטע רינדער דען מיטאר.
דיך זו עהרען! דאן בעשוועהרען,
יעדער בריגט דאן זיין אפֿער דאר,
אויבען אוף יערוזאלעם.
דאס וויר זעהן, ווידער טטעהן
הערר, בעווייזע אוכ דיינע הולד אן דעם,
וואהרער רייע ליבעט ער.
גוטע הערצען, אוכ דיא טאערצען,
מיהם גענֿאלט דער גייסט דער דעוטה אעהר:
ניכט דיא אויגען אייגעם הערצן.
אפֿער טוכטען: דאך דיעם מכטען,
וזען עם דיר גענֿיעוע, וואלטט אין גערן,
דיינע טהאטען דורך אין קוכד.
אוכ עם וועדען, פֿעהגען ערדען,
הערר! אֿפֿנע דיינעם קנעכטעם אוכ!
אין דיין גנֿאדיגעם געריכט.
רעכט טאפֿינדען! דאס פֿערקינדען,
דאס, איין גוטטע, פֿיר פֿרעאדעם בוט איך ניכט,
אוכ זו דיר זוריק זו קעהרען.
זו פֿערוכסטען, מיהרע טטרעפֿען,
זיגדער זיגען איין פֿרוואעם בייטצוזיל זעהרען,
טטעהקט איך איט העלדעוואוטה.
איט עוטגֿיקקיוע, איך ערבוקקען!
דאס, וואס איינעם רעטטערט רעכטע טהוט,
גייסט דער היליגקייט פֿאן איר.
זיה איין וויינען! ניט ניכט דיינען,
טטאָם איין גוטטע, אלך, טטאָם איך ניכט פֿאן דיר;
פֿרייען גייסט ערפֿעוע אין איר פֿאן דיר!
איינען נייען, פֿעטטען, פֿרייען,
טאָך, א גוטטע, איין ריינעם הערץ אין איר,
אילעם, וואס איך באָזעם טהאט.
דיין גענֿיכט, אוכ זערניכטט,
קעהרט וועג פֿאָן איינער אוסס׳טהאט,
זעבען אוף אוכ יוכֿנען דיר:
טפריכט, אוכ איינע אָרטען ביינע,
טפריך נור, יא, דיעם פֿרָהע יא זו איר,
דאס איך וופרדע וויים וואו טעעט.
פֿאָן דען פֿוטקנען, דיא איך דעקקען,
ה! דאס איך דיין אוזוך רייניגע,
וואהרהייט דיא אוס דוקעל טטעקט.
איך פֿערטטעהן, זעעטט איך זעהן,
דען דוא זעטטט, וואס וואכט דיין זיגעל דעקט,